

[Tredje næstformand]

Jeg foreslår, at forslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 78:

Forslag til folketingsbeslutning om et uafhængigt organ med kompetence til at træffe afgørelser i spørgsmål om straffuldbydelse.

Af Lenger (VS) m.fl.
(Fremsat 5/2 85).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 9–11 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 79:

Forslag til folketingsbeslutning om uafhængige tilsyn med forholdene i anstalter og arresthuse.

Af Lenger (VS) m.fl.
(Fremsat 5/2 85).

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 80:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af straffasoneres demokratiske rettigheder, bolig og arbejde.

Af Lenger (VS) m.fl.
(Fremsat 5/2 85).

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 81:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et jysk og et sjællandsk fængselsmuseum.

Af Lenger (VS) m.fl.
(Fremsat 5/2 85).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Beslutningsforslagene nr. B 78–B 80 handler om spørgsmål vedrørende de indsatte forhold og rettigheder, mens beslutningsforslag nr. B 81 handler om fængselsmuseer, og jeg må desværre sige, at jeg synes, det er et

forslag, der falder ind under det, der jo desværre ved visse lejligheder præger venstresocialisterne, at de fremkommer med ganske useriøse forslag, og derfor synes jeg heller ikke, der er nogen grund til at bruge tingets tid til at kommentere det forslag.

Vedrørende de andre beslutningsforslag vil jeg gerne sige, at jeg har en positiv indstilling over for tanken om en straffuldbydelseslov. Ud fra mere principielle synspunkter vil det være rigtigt i højere grad end i dag at regulere de indsatte pligter og rettigheder ved lov. I forbindelse med udarbejdelsen af forslag til en sådan lov vil det være naturligt at drøfte spørgsmålet om tilsynet med forholdene i kriminalforsorgens anstalter. Det er nævnt i beslutningsforslag nr. B 79, og spørgsmålet om, hvem der skal have kompetencen til at træffe afgørelser i spørgsmålet om straffuldbydelse er nævnt i beslutningsforslag nr. B 78.

Det er vigtigt, at disse spørgsmål bliver nøje overvejet, og at det sker i sammenhæng med de andre spørgsmål, som udarbejdelsen af forslag til straffuldbydelseslov naturligt vil give anledning til at rejse. Derfor mener jeg også, at de bør indgå i straffelovrådets og eventuelt det særlige underudvalgs overvejelser i forbindelse med udfærdigelse af udkast til en sådan fuldbydelseslov.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 80 vil jeg gerne sige, at et flertal her i tinget for kort tid siden gav tilslutning til, at spørgsmålet om løn til de indsatte skulle afvente Dahlgaardudvalgets afsluttende betænkning. De øvrige emner i beslutningsforslaget egner sig, synes jeg, til at indgå i arbejdet med en straffuldbydelseslov, hvor det formentlig også vil være hensigtsmæssigt at beskrive den rolle, som den frie kriminalforsorg skal spille i fremtiden.

Torben Lund (S):

Også i denne klump af beslutningsforslag, som forslagsstillerne har givet overskriften »De indsatte demokratiske rettigheder«, føler vi at der er nogle positive intentioner. Dels er der dette at give de indsatte en bedre retsbeskyttelse under afsoningen, dels er der elementer, der vil formidske tendensen til umyndiggørelse af de indsatte, og endelig synes jeg også, det er vigtigt at se på, hvordan løsladelsessituationen kan forberedes

[Torben Lund]

noget bedre, bl.a. ved, at man sikrer de indsatte en rimelig bolig.

Jeg er meget enig i den grundlæggende holdning, at fængselsstraffen primært bør bestå i en nødvendig afsondring fra omverdenen, og at vilkårene for de indsatte under afsoningen ikke bør gøres ringere, end denne afsondring kræver. Der er heller ikke efter vores opfattelse nogen rimelighed i, at man gør afsondringen mere pinefuld ved en nedværdigende og ofte – må det føles – ydmygende behandling af de indsatte som en slags ekstra straf. Formålet med kriminalforsorgen må jo være, at vi får så få ofre som muligt, og dermed at der begås så få forbrydelser som muligt. Her tror vi, at den måde, vi behandler de indsatte på under afsoningen, er meget afgørende for, at denne målsætning kan nås.

Når det er sagt, vil jeg gerne tilføje, at VS' forslag nok på en del punkter går for vidt, og jeg er meget tilfreds med justitsministerens bemærkninger om, at bl.a. tilsynsopgaverne må vurderes nærmere i straffelovrådet, og at det i givet fald må indgå i overvejelserne om en straffuldbyrdslov.

Jeg skal heller ikke gøre mange bemærkninger om beslutningsforslag nr. B 81 om omdannelse af Horsens statsfængsel og Vridsløselille statsfængsel til fængselsmuseer. Jeg opfatter det som VS' bidrag til underholdningen her i formiddag. Men jeg vil godt sige et par ord om Horsens statsfængsel, som jeg ligesom det øvrige retsudvalg har haft lejlighed til at besøge.

Jeg vil gerne pege på, at vi i hvert fald her og måske også andre steder vitterlig har meget dårlige faciliteter for de indsatte, og det er vel egentlig det, VS ønsker at pege på med det lidt mærkværdige forslag. Der er så dårlige bofaciliteter, at kriminalforsorgens standardudstyr jo end ikke kan være i de enkelte boliger, i cellerne.

Jeg er klar over, at det nok er vanskeligt at ændre på i Horsens statsfængsel, at det nok er svært at foretage radikale ændringer med de bygningsmæssige rammer, man har, men jeg vil godt bede justitsministeren om endnu en gang at være opmærksom på det store problem, jeg føler der her er. Det bliver et endnu større problem ved, at fritids- og idrætsfaciliteterne i det samme fængsel er så dårlige, som de er. Hvis det ikke er muligt på en rimelig måde at ændre selve bofaciliteter-

ne, mener jeg afgjort, det er muligt, også inden for rammerne af Horsens statsfængsel, at forbedre fritids- og idrætsfaciliteterne, sådan at bofaciliteterne blot bliver et sted, hvor man opholder sig, når man sover, og sådan at livet gøres lidt mere behageligt for de indsatte i Horsens statsfængsel.

Når jeg så er ved Horsens statsfængsel, kan jeg ikke lade være med også at gøre en bemærkning om VS' tanker vedrørende fastsættelse af disciplinærstraffe. VS går klart ind for, at det ikke alene bør være en overvagtmasterafgørelse at skride til disciplinærstraffe. Jeg tror, at vi skal se på dette spørgsmål og overveje, om ikke afgørelsen om disciplinærstraffe bør foregå på en lidt anden måde og med en videre personkreds, end det sker i øjeblikket.

Svend Åge Petersen (KF):

De fire beslutningsforslag er godt nok slået sammen, men jeg tillader mig at tage dem i rækkefølge.

Venstresocialisterne ønsker med beslutningsforslag nr. B 78 at få oprettet en ombudsmandsinstitution el. lign. Institutionen skal, som der står i beslutningsforslaget, have kompetence til at træffe afgørelser i spørgsmål om straffuldbyrdelse. Vi vil på det nuværende tidspunkt ikke afvise, at der kan være behov for en sådan institution, men mener dog, at dette punkt bør behandles i sammenhæng med andre, der vedrører de indsattes pligter og rettigheder. Dette kan ske i et særligt udvalg, der, som justitsministeren omtalte det, kan fremkomme med et samlet forslag til en straffuldbyrdslov.

I beslutningsforslag nr. B 79 ønsker venstresocialisterne at få etableret uafhængige tilsyn med forholdene i anstalter og arresthuse. I beslutningsforslaget er angivet alle de rettigheder, som dette tilsyns medlemmer skal have, bl.a. med hensyn til en uhindret og uanmeldt adgang til alle disse institutioners lokaliteter, og det er også angivet – og jeg mener at citere korrekt – »at tilsynets medlemmer har tavhedspligt henholdsvis indberetningspligt i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler«.

Jeg er lidt i tvivl om, hvordan fru Anne Grete Holmsgård, der er medforslagsstiller til beslutningsforslaget, vil tolke dette med tavhedspligten, for netop dette har der jo i an-

[Svend Åge Petersen]

dre sammenhænge været en lidt forskellig opfattelse af. Men det vil fru Anne Grete Holmsgård, der som sagt er medforslagsstiller, måske være så venlig at uddybe nærmere.

Efter vor opfattelse vil det være rimeligt at tage dette forslag om uafhængige tilsyn op sammen med de andre, der vedrører rettigheder og pligter for de indsatte, og det mener vi som sagt bør ske i sammenhæng med de andre to af disse fire beslutningsforslag i denne pakke, nemlig nr. B 78 og B 80.

I beslutningsforslag nr. B 80 foreslås det, at det skal sikres, at strafafsonere ikke berøves deres demokratiske rettigheder, at strafafsonere har mulighed for at bevare deres bolig, og at strafafsonere ikke berøves eller begrænses i deres adgang til arbejdsmarkedet efter endt straffuldbyrdelse. Jeg kunne godt som en indskydelse tænke mig, at der med hensyn til folketingsmedlemmers mulighed for efter endt tjeneste at bibeholde arbejdet var en lignende optimisme og de samme forhåbninger hos venstresocialisterne. Det forslag kan vi måske forvente.

Det er vores umiddelbare opfattelse, at forslaget går for vidt, men vi mener, at det bør behandles i det af justitsministeren omtalte udvalg sammen med de øvrige beslutningsforslag, nr. B 78 og B 79.

Så til beslutningsforslag nr. B 81. Jeg kunne næsten trække på smilebåndet, for man foreslår, at som en følge af, at antallet af afsonere i fremtiden vil formindskes, skal de tiloversblevne bygninger Horsens og Vridsløselille statsfængsler indrettes til fængselsmuseer. Jeg tror nok, det er ærligt ment, men vi har måske lidt svært ved at opfatte det sådan. Vi synes i hvert fald, det er et nærmest vanvittigt forslag, og vi må nok indrømme, at det ikke bliver spor bedre, når man i bemærkningerne kan se, at der også er sat tal på anlægsarbejder for denne lille kuriositet à 4-6 mill. kr. pr. anstalt. Og så går det endnu videre. Der kan såmænd nok i arbejdsmæssig henseende være nogen trøst at hente her, for vi skal efter VS' forslag bruge omkring 100 ansatte. Lønudgiften i størrelsesordenen 15 mill. kr. kan ikke siges at berolige mig.

Vi kan naturligvis ikke støtte et sådant beslutningsforslag.

Thor Pedersen (V):

Jeg skal ikke her gentage en opregning af de enkelte beslutningsforslag, men blot sige, at for disse forslag gælder det, at de mest hensigtsmæssigt kan indgå i en mere omfattende kriminalpolitisk drøftelse, når straffelovrådets udspil foreligger, således som det også er ønsket af justitsministeren.

Kompetencen til at træffe afgørelse i spørgsmålet om straffuldbyrdelse, herunder om det er rimeligt, at så mange afgørelser om de indsatte forhold bestemmes administrativt, vil vi i venstre meget gerne være med til at drøfte, men jeg vil gerne understrege, at det på ingen måde må opfattes som en kritik vendt mod kriminalforsorgens ansatte.

Ideen om at oprette et fængselsmuseum er vel ikke alvorligt ment, når forslagsstillerne ønsker at tømme to store fængsler for indsatte og indrette museer i bygningerne, men jeg har sympati for de meninger, som hr. Torben Lund gav udtryk for om Horsens statsfængsel, og det er vel noget, vi kan komme tilbage til ved en senere drøftelse.

Ebba Strange (SF):

Så tror jeg lige, jeg vil starte med B 81 om fængselsmuseerne. Jeg ved ikke, om VS har glemt Nyborg, eller om vi skal opretholde Nyborg eller vi skal rive det ned. Jeg ser med glæde frem til den dag, da vi enten kan rive disse gamle kaserner ned eller indrette dem til museer – alt efter, hvad vi nu synes til den tid. Den dag synes jeg vi skal klemte med klokkerne for dansk kriminalpolitik og dansk kriminalforsorg. Det er klart, at det må være et af vores hovedformål at nå dertil. Det mener vi i hvert fald.

Jeg vil godt sige om denne bunke forslag i øvrigt – og det ligger egentlig meget godt i forlængelse af det, jeg lige har sagt om de lukkede anstalter – at et lukket, totalitært, hierarkisk opbygget system er utåleligt for de mennesker, der opholder sig i det. Det betyder, at man får en hakkeorden, der starter oppefra og går nedad; nederst i hierarkiet befinder de indsatte sig, de ansatte befinder sig så på forskellige trin opad i hierarkiet.

Vi ved så meget om totalinstitutioners indflydelse på mennesker, at det, jeg siger her, ikke burde være nogen nyhed for nogen. Det er en af grundene til, at det ville være vigtigt at komme af med dem, især de lukkede an-

[Ebba Strange]

stalter. Med den viden i baghovedet er vi i SF enige med VS i, at vi skal interessere os for mulighederne for at klage i dette system, mulighederne for at få sine rettigheder i dette system, først og fremmest for dem, der ligger underst, nemlig de indsatte, dem, der ikke kan sige deres stillinger op, men som først kan forlade systemet, den dag de andre bestemmer, at nu kan de lukkes ud.

Et sådant system betyder, at de underste er underlagt andres forgodtbefindende, og derfor vil der være modsætningsforhold. De er af forskellig karakter på vores forskellige anstalter, det ved vi ud fra de breve, vi får, ud fra de besøg, vi aflægger, og det kan være svært for os at analysere, hvad der ligger bag de forskelligheder, vi møder rundt omkring.

Det er en af baggrundene for, at SF helt og fuldt støtter B 79, forslaget om et uafhængigt tilsyn på lokalt plan. Jeg har talt for den tanke, siden vi kom hjem fra England – nu vender jeg igen tilbage til vores Englandstur, så den må jo have været ubytterig, i hvert fald for mig – jeg har talt for den siden og har mødt positiv genklang for den både i den almindelige befolkning og i fangebefolkningen. Når jeg synes, det er en god idé, er det bl.a., fordi vi ved, at jo større kendskab man har til forholdene inden for murene, til de indsattes vilkår, til de ansattes vilkår, des bedre forstår man, og des mindre fordømmende er man, og hvis man kan engagere lokale folk i en sådan tilsynsvirksomhed, vil man få skabt bedre forståelse for, hvad det er, der foregår deroppe på slottet i Horsens, end man har i dag. Der vil blive større åbenhed omkring, hvad det er, der skaber modsætningsforholdene, og hvordan man kan komme modsætningsforholdene til livs.

Sammensætningen kan vi diskutere. Jeg synes f.eks. ikke, at amtsrådsmedlemmerne skal sidde der, jeg synes, de har nok at se til, dem, jeg kender i hvert fald. Jeg synes, man roligt kunne overlade det til folk, man i øvrigt havde tillid til, men som var udpeget uden for amtsrådsmedlemmernes egen kreds, og som havde tid til at gøre noget ved det, tid til at komme uanmeldt og tid til at komme, når man blev bedt om det.

Der er allerede i dag i retsplejeloven en bestemmelse om, at amtsrådene udvælger to personer, som skal føre tilsyn med de arresthuse, der ligger i området, men det er mit indtryk, at dette arbejde ikke bliver taget

særlig højtideligt af de amtsråd, vi har sidende, så det synes jeg vi skulle bore lidt i.

Så kommer vi til det uafhængige organ, der skal træffe afgørelser. VSerne er senere selv inde på nogle overvejelser over, om det er et sådant organ eller det er domstolene, der skal træffe afgørelse, f.eks. i forbindelse med prøveløsladelse og udgang, ernumsanbringelse osv. Jeg kunne godt forestille mig, at nogle flere af de afgørelser, VS nævner, blev truffet af domstolene. Nævnet kan være en god idé, men vi har ikke taget endelig stilling til det i SF.

Derimod er jeg meget enig i nogle af bemærkningerne og hele intentionen i beslutningsforslag nr. B 80. Jeg har flere gange haft lejlighed til her i salen at rejse sager om manglende ansættelse hos det offentlige af folk, der tidligere har været straffet. Så sent som i forgårs fik jeg igen en henvendelse om, at man på nogle institutioner i Københavns amt nu er begyndt at indføje regler om straffeattester – det er institutioner for psykiatrisk anbragte personer – og jeg vil stærkt opfordre justitsministeren til at lave en undersøgelse af, hvordan det forholder sig med det offentlige brug af straffeattester.

Desværre har vi ikke mulighed for i samme grad at blande os i det private erhvervs-livs ansættelse af personale, som VS også er inde på, men mit indtryk er det samme som venstresocialisternes, nemlig at det er lettere at blive ansat i private erhvervsvirksomheder, end det er inden for det offentlige, når man er tidligere straffet. Og det synes jeg er meget beklageligt. Jeg synes, at det offentlige som arbejdsgiver burde gå i spidsen, når det gjaldt om at foretage det, der er en egentlig resocialisering, nemlig det, der sker, når de indsatte kommer ud efter afsonet straf.

Jeg er enig i, at der bør være meget mere ytringsfrihed i fængslerne, end der er, og at der bør være bedre muligheder for at danne foreninger og sammenslutninger. Jeg kunne godt ønske, at vi også i denne forbindelse fik hele spørgsmålet om talsmandsordningens funktion og talsmændenes rettigheder op til debat.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne først sige et par ord om beslutningsforslag nr. B 78 og B 79, der begge handler om indsættelse af uafhængige orga-

[Bernhard Baunsgaard]

ner. Det første skal træffe afgørelser om de straffe, som man idømmer de indsatte, og det andet er et uafhængigt organ, der skal holde tilsyn med forholdene i anstalter og arresthuse. Jeg synes, begge forslag er meget interessante, og jeg vil gerne være med til at drøfte dem. Men ligesom ministeren vil jeg gerne have et så godt grundlag at drøfte det på som overhovedet muligt, og derfor må vi afvente Dahlgaardudvalgets arbejde.

Beslutningsforslag nr. B 80 drejer sig om at sikre strafafsonernes demokratiske rettigheder: retten til boligen og retten til arbejdet. Det handler i høj grad om, hvad der skal ske, når de kommer ud, og man peger med rette på, at det private erhvervsliv her er betydelig nemmere at have med at gøre, forstået på den måde, at det er nemmere at få ansættelse i det private erhvervsliv for den, der har afsonet en straf, end det som hovedregel er hos offentlige myndigheder. Også det vil jeg gerne være med til at se på. Jeg ved ikke, om Dahlgaardudvalget også kommer ind på det, men ellers kan vi jo fortsætte drøftelsen af det i retsudvalget.

Det sidste forslag handler om oprettelsen af to fængselsmuseer, det ene i Horsens statsfængsel, det andet i Vridsløselille. Ministeren sagde, at det var useriøst. Jeg ved det ikke. Jeg tror, at man godt kan lære noget af historien, men det er måske, fordi jeg selv er historiker. Men jeg synes, det er interessante bemærkninger, der følger med dette forslag fra VS' side, hvor man konstaterer, at myndighederne, dengang man byggede Vridsløselille med de mange celler, var overbevist om, at dette var en velsignelse. Man byggede her på religiøse opfattelser, sådan som de var kommet til udtryk hos kvækerne i USA, om, at de indsatte skulle leve strengt adskilt fra den syndige verden, se ind i sig selv og så finde tilbage til Gud. Fængselsinspektøren underbygger det og siger: herregud, selv om der er nogle, der bliver sindssyge af at sidde i sådanne celler, må man ikke opgive et så godt system i betragtning af de velsignelser, der kan nås, når man når ind til Guds nåde. Det ville dog vist i betragtning af de diskussioner, vi fører i vore dage om det farlige ved at isolere mennesker, være særdeles opdragende, og man kunne måske oven i købet sige, at det ville virke generalpræventivt på de folk, der får til opgave at passe disse fængsler; de kunne blive afskrækket.

Jeg kan ikke lade være med at slutte med at citere, hvad Hørup har sagt om det samme. Han siger: »Blandt de pinsler, som den straffende skarpsindighed har opfundet i vore dage, er cellen den grummeste. Den rammer ånden hårdere end kødet. Med ensomhedens tungtind formørker den forstanden og stjæler modet samtidig med sundheden.«

Sådan noget kunne man nok lære en hel del af, og derfor synes jeg bestemt ikke, det er et af de mere løsslupne forslag, som slet ikke har nogen mening.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.55

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Forhandling

Poulsgaard (FP):

Hr. Lenger kunne ikke rigtig lide, at jeg i mit sidste indlæg nævnte Sovjetunionen og Kina. Jeg kunne forstå, at de to lande var værre end en vis mand, selv for VS. Hvor søger VS så sine ideologiske rødder? Jeg synes, det er berettiget at spørge om noget sådant, når man har en hel ideologi til behandling, for det var jo faktisk en slags ideologi, der var til behandling i de første forslag. Om dette er spøg og skæmt, ved jeg ikke. Blandt de andre forslag var der nogle, som jeg havde en vis velvilje over for. Men disse fire beslutningsforslag bliver det svært at vise en stor velvilje over for.

Jeg har i og for sig intet imod museer, og jeg tror også, vi skal have et fængselsmuseum på et eller andet tidspunkt – hvorfor skulle vi ikke det? – men at vi skulle lave de eksisterende fængsler om til museer, vil jeg altså opfatte som en vittighed.

Lenger (VS):

Hr. Poulsgaard antager tilsyneladende, at ideologiske rødder er nogle, man finder i et andet land; det er selve antagelsen, der er forkert.

[Lenger]

Jeg har lyst til at starte med at omtale beslutningsforslag nr. B 81, som justitsministeren kaldte useriøst. Det er bestemt ikke useriøst ment fra vores side, og jeg var også meget glad for hr. Bernhard Baunsgaards indlæg om dette forslag. Hvis man har den opfattelse, at vi skal bruge fængselsstraffen noget mindre, må det vel være naturligt, at der også nedlægges et tilsvarende antal pladser. Det betyder, at man også må gøre sig overvejelser om, hvor de skal nedlægges. Tilsyneladende er der den forskel på VS og justitsministeren, at vi ønsker at nedlægge flere fængselspladser, end justitsministeren gør, men han taler jo trods alt om en mindre brug af fængselsstraffe, og hvis der skal være noget som helst indhold i at tale om det, indebærer en nedlæggelse af Horsens og Vridsløselille statsfængsler som fængsler trods alt kun en mindsket kapacitet på 10 pct. Hvis det ikke engang er 10 pct., som justitsministeren taler om, når han taler om at bruge frihedsstraffen mindre, synes jeg ikke, den tale er så meget værd. Forslaget er seriøst ment på den måde, at vi angiver, hvor vi synes man skal starte, hvis man, som justitsministeren selv siger han vil, vil bruge fængselsstraffen noget mindre.

Grunden til, at vi har peget på Vridsløselille og Horsens, er, som hr. Torben Lund var inde på vedrørende Horsens i hvert fald, at det er meget vanskeligt at ændre på de forhold, der er i Horsens statsfængsel. Hr. Torben Lund beskrev det meget fint. Han sagde, at man i de celler end ikke har plads til standardudstyret. Hvis man ikke har plads til standardudstyret og aldrig vil få det, vil en opretholdelse af Horsens statsfængsel indebære, at man accepterer det brud på reglerne, som foregår hver eneste dag i Horsens statsfængsel, at man ikke kan have det standardudstyr, som er foreskrevet i reglerne om, hvad en fange har ret til at have i sin celle. Man opbevarer mennesker i celler, der har en størrelse på 6,3 m². Det kan vi ikke være bekendt, og derfor er det forslag naturligvis alvorligt ment.

Fru Ebba Strange spurgte, om vi havde glemt Nyborg. Det har vi ikke, men vi ville heller ikke ligefrem provokere.

Derimod var hr. Svend Åge Petersen meget fourouliget over udgiften. Det ville koste 15 mill. kr., sagde han, hvilket trods alt svarer til mindre end 50 fængselspladser. Selv

det konservative folkeparti taler jo om, at man skal bruge fængselsstraffen noget mindre, så i sammenligning med, hvad det i øvrigt koster at have 50–100–200 fængselspladser, vil det betyde en besparelse i forhold til det pengeforbrug, der i dag sker i det hus, som hedder Horsens statsfængsel.

Om de andre forslag, som nu har været genstand for ministerens og ordførernes kommentarer, vil jeg sige, at det tilsyneladende var her, det træfpunkt lå, som ministeren omtalte i sit første indlæg, det træfpunkt, hvor han mente at kunne være nogenlunde imødekommende. Jeg forstod i hvert fald ministerens indlæg på den måde, at det, som han er positiv over for indtil nu i hvert fald, er spørgsmålet om en straffuldbyrdelseslov, også kaldet en fangelov, og spørgsmålet om et uafhængigt organ og om uafhængige tilsyn med fængslerne. Det er selvfølgelig meget godt, men hvad der er mindre godt, er, at der ikke skal ske noget alligevel. For nu har vi et straffelovråd, og vi har et Dahlgaardudvalg, og et af de første spørgsmål, ministeren vil blive stillet over for, når sagerne nu henvises til retsudvalget, er helt naturligt: hvilke af disse forslag er sendt til behandling andre steder, og hvilke er ikke? For ministerens tilsyneladende positive holdning til trods – og det var altså her, træfpunktet lå – er han ikke indstillet på, at der skal ske noget lige med det første.

Derimod er jeg meget glad for, at fru Ebba Strange, hr. Bernhard Baunsgaard og hr. Torben Lund var positive over for principerne i de forslag, som hedder nr. B 78, B 79 og B 80. Jeg var især glad for, at hr. Torben Lund så klart understregede, at dette, at et menneske er idømt en frihedsstraf, ikke indebærer, at det samme menneske skal tåle alt muligt andet også. Det er jo noget af det, som beslutningsforslag nr. B 78 om et dømmende organ tager sigte på at hindre. I dag oplever vi på stribe disse straffe i straffen, og vi har også, herunder i øvrigt mange folketingsmedlemmer, oplevet og fået kendskab til konkrete sager om, hvad disse straffe i straffen går ud på. Vi kan konkret nævne nogle af dem, som vi har gjort i bemærkningerne, men jeg kan da også nævne en anden, lidt nyere sag, som jeg specielt vil nævne, fordi statsministeren er til stede lige nu.

Der var en fange, som havde hængt et billede af sin søn og et af Lenin på væggen i

[Lenger]

sin celle, og efter at de havde hængt der i 1½ år, fik han besked på at tage dem ned som et led i en række andre foranstaltninger over for ham. Vel, denne fange vil gerne have noget smukt at se på, så han anskaffede sig i stedet et billede af justitsministeren og af statsministeren, og det billede må gerne hænge i cellen. Jeg skal ikke foretage nogen æstetisk bedømmelse af forskellene, men jeg synes godt, det kunne give anledning til nogle principielle vurderinger af, hvorfor man gerne må have statsministeren og justitsministeren inden for murene, men ikke sin egen søn og Lenin.

Et andet problem, der gør det nødvendigt med et dømmende organ, er, at det jo altid er den ene part, der dømmer den anden. Det udspringer naturligvis af forholdets natur, men det betyder, at den enkelte fange er retsløs. Stillet over for en situation, hvor der står påstand mod påstand – og det gør der jo altid i disse sager – vil fangen altid trække det korteste strå, for hvem tror på en lovovertræder? Og da i særdeleshed, når de ankemuligheder, som er i systemet, ligger inden for og bliver inden for det administrative system, uden at nogen uafhængig myndighed får mulighed for at tage stilling til det.

Set i forhold til en mere overordnet kriminalpolitik indebærer de forhold, at fængselsvæsenet, hvis resocialisering i forvejen er tvivlsom, på sådanne områder bliver direkte desocialiserende, for det ansvar og det selværværd, som skulle styrkes hos lovovertrædere, bliver selvfølgelig i stedet undertrykt – hvordan skulle de mennesker pludselig kunne vise et stort ansvar over for sig selv og omgivelserne efter en løsladelse? Det lader sig naturligvis ikke gøre. Når vi taler om et uafhængigt organ i denne forbindelse, tænker vi på et organ, der skulle beskæftige sig med disciplinærsager, spørgsmål om den personlige integritet, udgangs- og besøgsregler, prøveløsladelser osv.

I diskussionen om det uafhængige tilsyn, som beslutningsforslag nr. B 79 drejer sig om, var hr. Svend Åge Petersen inde på en, synes jeg, helt ivedkommende sag, hvor han talte om, hvordan det ville gå, hvis fru Anne Grete Holmsgård skulle fortolke disse regler. Nu er fru Anne Grete Holmsgård ikke til stede, men jeg vil da gerne svare, for jeg er nemlig også blevet sigtet.

Den konkrete sag, som det drejer sig om, er jo en sag, hvor vi i hvert fald i vores parti skønnede, at tavhedspigten ikke gjaldt, men det, vi taler om i dette forslag, er deciderede personoplysninger. Hverken vi eller andre har talt om, at personoplysninger skulle kunne videregives, skulle kunne offentliggøres. Tværtimod har VS vel mere end hr. Svend Åge Petersens parti, hvis det endelig kommer an på det, kæmpet for herinde, at personoplysninger hos offentlige myndigheder skal bevares med meget stor fortrolighed, og det gælder endda også ofte i forholdet til andre offentlige myndigheder.

Spørgsmålet om de demokratiske retfærdigheder, som beslutningsforslag nr. B 80 drejer sig om, skal ifølge ministeren tilsyneladende også afvente, i dette tilfælde bliver det Dahlgaardudvalget, og jeg håber snart, der sker noget. Jeg vil i den forbindelse spørge ministeren, om den rapport, som vi forventer fra Dahlgaardudvalget i december om fangeløn, også indeholder det materiale, som er nødvendigt for at tage stilling til principperne om fangernes demokratiske rettigheder, eller om vi skal vente endnu en postgang på Dahlgaardudvalget. Jeg vil håbe, at ministeren kan besvare lige præcis det spørgsmål her, og så skal jeg vende tilbage til en række af de andre spørgsmål i forbindelse med retsudvalgsbehandlingen af forslagene.

Grunden til, at det er så vigtigt, at det fremgår præcist, hvilke demokratiske rettigheder den indsatte har og ikke har, er, at det er muligt på administrativ vis afgørende at ændre indholdet i den straf, som domstolen har dømt et menneske til. Det kan man gøre på forskellig vis. Vi vender tilbage til nogle af disse forhold i forbindelse med prøveløsladelser og udgangstilladelser, men det gælder naturligvis også de upræcise talsmandsregler, og det gælder også, hvis man får den tillægsstraf, at man ikke kan få arbejde bagefter. Hvis et menneske skal kunne fradømmes retten til at få arbejde, skal det ske ved dom og ikke på anden vis, mener vi. Man kan godt tænke sig den situation, at et menneske, der har begået en bestemt lovovertrædelse, er uegnet til nogle bestemte job, men ikke til alle job, men afgørelsen heraf skal efter vores opfattelse ske ved dom og ikke indirekte som en ubehagelig ekstrastraf.

Det er korrekt, som vi har skrevet det i bemærkningerne, og som hr. Bernhard

[Lenger]

Baunsgaard og fru Ebba Strange har nævnt, at de offentlige arbejdsgivere, hvis det endelig kommer an på det, er langt hårdere over for tidligere lovovertrædere, end de private arbejdsgivere er; det vil sige, at det faktisk er et forhold, som vi har mulighed for at påvirke.

Princippet i beslutningsforslag nr. B 80 er også, at de forhold, som man udsætter fangen for, selvfølgelig i videst muligt omfang ligner samfundet udenfor, hvis der skal være nogen mening med fængselsstraffen, for hvis de ikke gør det, vil den eventuelle resocialiserende virkning være yderligere begrænset. Det må tværtimod gå ud på, at de sanktioner, vi i al almindelighed anvender over for lovovertrædere, skal vænne et menneske til at leve under nogle bestemte forhold, og her var vel intet mere naturligt, end at det netop er det samfund, som man vil vænne den pågældende til at fungere i, som vi også skal bruge som forbillede for den måde, som fængslet skal fungere på.

Jeg skal ikke gå ind i detaljer i øvrigt, men blot nævne, at vi i forbindelse med beslutningsforslag nr. B 79 lægger megen vægt på, at et uafhængigt tilsyn får pligt til at lave en beretning, og i særdeleshed, at det af en sådan beretning fremgår, hvilke indberetninger der er sket til andre myndigheder i årets løb, og hvilke der er ubesvarede, sådan at vi får mulighed for at kontrollere det. Vi lægger også megen vægt på, at der kan foregå indberetninger om sundhedsforholdene; i Horsens statsfængsel ville det være en typisk opgave, at man så på den måde, mennesker fungerer på, når de opbevares på 6,3 m².

Så for at slutte dér, hvor jeg startede, vil jeg sige, at beslutningsforslag nr. B 81 er dybt alvorligt ment for vores vedkommende, og da der tilsyneladende ikke er nogen her i salen, der i dag har talt for at anvende frihedsstraf i samme omfang, som vi gør nu, må alle jo tage stilling til spørgsmålet, hvor de pladser skal nedlægges som følge af, at man anvender frihedsstraffen noget mindre. Vi har taget stilling til det med dette forslag. Vi ser gerne andre bud på det – det kunne da godt være, der var andre fængsler – men hvis man vil nedbringe frihedsstraffen og nedlægge nogle fængselspladser, går jeg ud fra, det ikke ligefrem er f.eks. Ringe statsfængsel, som man jo for mindre end 10 år siden har ofret store beløb på, man først

nedlægger. Så starter man vel i den anden ende, og derfor er der trods alt, uanset at ministeren kalder det useriøst, nogle helt præcise overvejelser bag den måde, forslaget fremsættes på.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Hr. Lenger stillede mig et enkelt spørgsmål vedrørende Dahlgaardudvalget. Jeg har det sådan, at jeg af princip ikke blander mig i udvalgets arbejde, men derfor kan man selvfølgelig godt få den oplysning frem, som hr. Lenger anmodede om. Hvis jeg under den kommende udvalgsbehandling må få spørgsmål i sagen, skal jeg rette henvendelse til udvalgets formand, hr. Dahlgaard, om det, sådan at hr. Lenger kan få besvaret sit spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Svend Åge Petersen (KF):

Hr. Lenger gennemgik de fire beslutningsforslag, og herover blev jeg lidt overrasket, måske fordi jeg i første omgang ikke helt har forstået det beslutningsforslag, hvori dette med museer indgår. Hr. Lenger luftede nu den tanke, at fangerne skulle ansættes som medarbejdere ved museerne, og hvis jeg har forstået det rigtigt, synes jeg egentlig, det giver nogle helt nye perspektiver for fornuftige beskæftigelsesmuligheder, og det vil jeg gerne have bekræftet.

Det andet punkt, som bringer mig herop, er den udlægning af tavshedspligten, vi her får. Er det således, at vi fremover må erkende, at venstresocialisterne opererer med to tolkninger af tavshedspligt: én, når vi taler om personoplysninger, og en anden, når det gælder andre forhold, som VS selv mener at kunne vurdere?

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg er glad for, at hr. Svend Åge Petersen nu har forstået de vide perspektiver i beslutningsforslag nr. B 81. Det er faktisk tanken, som forslaget er udformet, at man kan anvende bygningerne på den måde, som hr. Svend Åge Petersen nævner her, og det fremgår i øvrigt også af bemærkningerne til forslaget.

[Lenger]

Hvad det andet angår, er der ikke tale om to fortolkninger eller noget i den stil, men der er tale om, at jeg i forbindelse med hr. Svend Åge Petersens første indlæg præciserede, at det er fuldstændig urimeligt at angribe VS eller fru Anne Grete Holmsgård på baggrund af oplysninger i disse beslutningsforslag, fordi den sag, som hr. Svend Åge Petersen taler om, intet som helst har med personoplysninger at gøre, mens det derimod er personoplysninger, vi beskæftiger os med i bemærkningerne til forslaget om tilsyn ved fængslerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 82:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om udgang for de indsatte i anstalter og arresthuse.

Af Lenger (VS) m.fl.

(Fremsat 5/2 85).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 13 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 83:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af bestemmelserne om prøveløsladelse og om sikring af de indsattes retssikkerhed i sager om afslag på prøveløsladelse.

Af Lenger (VS) m.fl.

(Fremsat 5/2 85).

Forslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

De nuværende prøveløsladelsesregler fungerer ikke tilfredsstillende. Det er i hvert fald min opfattelse, og det har jeg givet udtryk for sidste efterår, og der opstod også en debat om det, som folketingets medlemmer har kendskab til. Spørgsmålet var jo, som tidligere nævnt i dag, også fremme på konferencen i januar.

I øvrigt vil jeg gerne sige, at jeg naturligvis vil følge denne konference og dens indhold op. Jeg skal således i begyndelsen af marts have et møde med repræsentanter for de indsatte; de har indkaldt til et møde, der finder sted den 8. marts. Her skal vi drøfte de samme emner som dem, vi diskuterede på konferencen.

Jeg synes, det er tilfredsstillende at se, at venstresocialisterne er blevet inspireret af disse drøftelser og har fremsat de to beslutningsforslag, som vi her behandler. Men jeg er ikke enig med forslagsstillerne i de forslag om bl.a. obligatorisk prøveløsladelse, som er lagt frem i beslutningsforslag B 83. Efter min opfattelse bør man ikke gøre prøveløsladelse obligatorisk. Tværtimod bør man efter min mening afskaffe den nugældende automatiske prøveløsladelse og samtidig – og det vil jeg gerne sige helt klart og uden noget som helst forbehold – nedsætte de nuværende strafudmålinger med en tredjedel. Det er en langt mere ærlig løsning, ikke blot i forhold til befolkningen som helhed, men også over for de lægdommere, som vi alle lægger stor vægt på skal deltage i vores strafferetspleje. Folketinget har jo for nylig ved ændring af retsplejeloven udvidet lægdommernes muligheder for at deltage, og derfor synes jeg også, de skal deltage i den endelige afgørelse vedrørende strafftiden.

Det vil også betyde, at tilsynet med de løsladte, fremfor som det er i dag at være noget tvangsmæssigt, i de fleste tilfælde vil gå over til at være et tilbud, hvilket efter min mening stemmer bedre med moderne kriminalpolitisk holdning end det nuværende system.

Samtidig bør man nok opretholde den nugældende adgang til efter en mere individuel vurdering at give prøveløsladelse efter udståelse af halvdelen af den idømte straffetid, hvilket ikke mindst får betydning for grupper